

PRAWO ROLNE

redakcja naukowa
Paweł Czechowski

SERIA AKADEMICKA

4. WYDANIE

PRAWO ROLNE

redakcja naukowa
Paweł Czechowski

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

4. WYDANIE

Stan prawny na 1 września 2017 r.

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Grażyna Polkowska-Nowak

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Łamanie
Wolters Kluwer Polska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN: 978-83-8107-749-1
4. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	19
---------------------	----

Od Autorów.....	23
-----------------	----

Część pierwsza WPROWADZENIE

Rozdział I

Pojęcie i przedmiot prawa rolnego.....	27
--	----

§ 1. Prawo rolne, jego przedmiot i definicja (<i>Roman Budzinowski</i>)	27
---	----

§ 2. Prawo rolne i inne dziedziny prawa (<i>Roman Budzinowski</i>)	36
--	----

§ 3. Ewolucja ustawodawstwa prawnorolnego (<i>Paweł Czechowski,</i> <i>Małgorzata Korzycka, Adam Niewiadomski</i>)	42
---	----

1. Prawo rolne do roku 1945.....	42
----------------------------------	----

2. Prawo rolne do roku 1989.....	45
----------------------------------	----

3. Prawo rolne po roku 1989.....	48
----------------------------------	----

4. Rozwój prawa żywnościowego.....	50
------------------------------------	----

5. Teraźniejszość i przyszłość prawa rolnego i żywnościowego	54
--	----

§ 4. Własność rolnicza (<i>Małgorzata Korzycka, Stanisław Prutis</i>).....	56
--	----

1. Własność rolnicza według Profesora Andrzeja Stelmachowskiego	56
---	----

2. Ochrona własności rolniczej	58
--------------------------------------	----

Rozdział II

Źródła prawa rolnego (<i>Bohdan Zdziennicki</i>).....	61
---	----

Rozdział III

Prawne instrumenty polityki rolnej	65
--	----

§ 1. Ingerencja państwa w stosunki agrarne (<i>Paweł Czechowski</i>).....	65
---	----

§ 2. Interwencjonizm kształtujący czynniki produkcji w rolnictwie (<i>Paweł Czechowski</i>)	71
--	----

§ 3. Modele interwencjonizmu.....	72
-----------------------------------	----

1. Interwencjonizm amerykański (<i>Konrad Marciniuk</i>).....	72
---	----

2. Interwencjonizm Unii Europejskiej (<i>Paweł Czechowski</i>).....	74
3. Interwencjonizm kolektywizacyjny (<i>Paweł Czechowski</i>).....	76

Rozdział IV

Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej (<i>Alina Jurcewicz</i>).....	79
§ 1. Założenia i zasady Wspólnej Polityki Rolnej.....	79
§ 2. Zadania Wspólnej Polityki Rolnej.....	81
§ 3. Definicja produktów rolnych.....	82
§ 4. Definicja producenta rolnego i gospodarstwa rolnego.....	84
§ 5. Instrumenty prawne polityki rynkowo-dochodowej w rolnictwie Unii Europejskiej.....	86
§ 6. Polityka struktur rolnych w ramach rozwoju obszarów wiejskich.....	93
§ 7. Ewolucja Wspólnej Polityki Rolnej.....	105

Rozdział V

Gospodarstwo rolne i przedsiębiorstwo rolne (<i>Roman Budzinowski</i>).....	111
§ 1. Gospodarstwo rolne jako kategoria prawna – charakterystyka szczegółowa.....	111
§ 2. Gospodarstwo rolne a przedsiębiorstwo rolne.....	118

Rozdział VI

Agroprzedsiębiorczość (<i>Beata Jeżyńska</i>).....	123
§ 1. Agrobiznes jako wyodrębniony subsystem gospodarki narodowej.....	123
1. Pojęcie agrobiznesu.....	123
2. Agrobiznes w prawie.....	124
§ 2. Prawne determinanty agroprzedsiębiorczości.....	125
1. Pojęcie agroprzedsiębiorczości w prawie.....	125
2. Status prawny przedsiębiorcy rolnego.....	125
3. Działalność rolnicza jako gospodarcza.....	126
§ 3. Organizacyjno-funkcjonalne determinanty agroprzedsiębiorczości.....	128
1. Determinanty agroprzedsiębiorczości.....	128
2. Funkcja produkcyjna.....	128
3. Funkcja gospodarcza.....	130
3.1. Uwagi wstępne.....	130
3.2. Funkcje gospodarstw wielkotowarowych.....	130
3.3. Funkcje działów specjalnych produkcji rolnej.....	131
3.4. Funkcje gospodarstw agroenergetycznych.....	132
§ 4. Agroprzedsiębiorcy.....	132
1. Forma organizacyjnoprawna jako kryterium wyróżnienia agroprzedsiębiorców.....	132
2. Spółdzielnie.....	133
3. Organizacje producentów rolnych.....	133

4. Kłasyrolnicze	134
5. EPI-AGRI	136
§ 5. Prawna koncepcja agropodsiębiorczości.....	138

Rozdział VII

Administracja rolna	141
§ 1. Pojęcie, cechy i funkcje publicznej administracji rolnej	141
1. Administracja rolna w systemie administracji publicznej (Paweł Czechowski, Michał Możdżeń-Marcinkowski).....	141
2. Administracja rolna i podziały terytorialne kraju (Paweł Czechowski, Michał Możdżeń-Marcinkowski).....	143
2.1. Uwagi wstępne	143
2.2. Podział pomocniczy – sołectwo	143
2.3. Terytorialne podziały specjalne	144
3. Wpływ członkostwa w Unii Europejskiej na struktury polskiej administracji rolnej (Paweł Czechowski)	144
§ 2. Rodzaje publicznej administracji rolnej.....	145
1. Rządowa administracja rolna (Michał Możdżeń-Marcinkowski)	145
1.1. Uwagi wstępne	145
1.2. Planowane zmiany w strukturze i zasadach wykonywania administracji rolnej w latach 2015–2019	146
1.3. Rada Ministrów	147
1.4. Prezes Rady Ministrów	148
1.5. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – główne obszary kompetencji.....	148
1.6. Kompetencje MRiRW w zakresie wydawania aktów normatywnych	150
1.7. Kompetencje MRiRW jako organu wydającego decyzje administracyjne w I instancji	151
1.8. Kompetencje MRiRW związane z prowadzeniem rejestrów i wykazów	152
1.9. Inne działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.....	152
2. Centralne organy rządowej administracji rolnej	152
2.1. Uwagi wstępne (Michał Możdżeń-Marcinkowski)	152
2.2. Agencja Nieruchomości Rolnych (Michał Możdżeń-Marcinkowski).....	154
2.3. Agencja Rynku Rolnego (Paweł Wojciechowski).....	157
2.4. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (Michał Możdżeń-Marcinkowski)	160
2.5. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Paweł Wojciechowski).....	164
3. Wyspecjalizowane inspekcje rolne (Paweł Wojciechowski)	167
3.1. Uwagi wstępne	167
3.2. Państwowa Inspekcja Sanitarna	169

3.3. Inspekcja Weterynaryjna.....	170
3.4. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.....	171
3.5. Inspekcja Handlowa.....	172
3.6. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa.....	172
4. Samorządowa administracja rolna (<i>Michał Możdżeń-Marcinkowski</i>).....	173
4.1. Administracja rolna w samorządzie gminnym.....	173
4.2. Administracja rolna w samorządzie powiatu.....	176
4.3. Administracja rolna w samorządzie województwa.....	177
5. Prawne formy koordynacji działań w ramach publicznej administracji rolnej (<i>Michał Możdżeń-Marcinkowski</i>).....	178

Część druga GOSPODARKA ZIEMIĄ

Rozdział VIII

Kształtowanie stosunków własnościowych w rolnictwie

(<i>Zygmunt Truskiewicz</i>).....	183
§ 1. Krótka charakterystyka własności rolniczej w okresie międzywojennym.....	183
§ 2. Przebudowa stosunków własnościowych w rolnictwie w latach 1944–1956.....	185
§ 3. Kształtowanie regulacji prawnych dotyczących stosunków własnościowych w rolnictwie w latach 1956–1989.....	191
§ 4. Wpływ przemian ustrojowych z przełomu lat 80. i 90. na stosunki własnościowe w rolnictwie.....	195
§ 5. Wpływ regulacji unijnych na przeobrażenia własnościowe w polskim rolnictwie.....	198
§ 6. Ograniczenia w obrocie gruntami rolnymi.....	200

Rozdział IX

Obrót nieruchomościami rolnymi..... 207 |

§ 1. Pojęcie nieruchomości rolnej (gruntu rolnego) (<i>Krystyna Stefańska</i>).....	207
§ 2. Pojęcie obrotu nieruchomościami rolnymi (<i>Konrad Marciniuk</i>).....	210
§ 3. Przeniesienie własności nieruchomości rolnej (<i>Konrad Marciniuk</i>).....	213
1. Zagadnienia wstępne.....	213
2. Umowa sprzedaży.....	216
3. Umowa darowizny nieruchomości rolnej.....	217
4. Umowa dożywocia.....	218
5. Przekazywanie gospodarstw w zamian za emeryturę lub rentę. Umowa z następcą.....	219
6. Przekazanie gospodarstwa za rentę strukturalną.....	219
§ 4. Reżim prawny obrotu nieruchomościami rolnymi w świetle ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego z 11.04.2003 r. (<i>Konrad Marciniuk</i>).....	220

1. Zagadnienia wstępne.....	220
2. Zakres stosowania ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.....	223
3. Pojęcia rolnika indywidualnego i gospodarstwa rodzinnego.....	226
4. Nabycie nieruchomości rolnej.....	228
5. Obowiązki nabywcy nieruchomości rolnej.....	232
6. Ustawowe prawo pierwokupu nieruchomości rolnej.....	233
7. Prawo pierwokupu udziałów i akcji w spółce będącej właścicielem nieruchomości rolnej.....	237
8. Ograniczenia dotyczące spółek osobowych.....	239
9. Prawo nabycia nieruchomości rolnej.....	240
10. Skutki zawarcia umowy z naruszeniem ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego; sankcje za naruszenie przepisów ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.....	243
11. Podsumowanie.....	244
§ 5. Zniesienie współwłasności nieruchomości rolnej (<i>Krystyna Stefańska, Joanna Mikołajczyk</i>).....	246
§ 6. Obrót nieruchomościami rolnymi i leśnymi z udziałem cudzoziemców (<i>Zygmunt Truskiewicz</i>).....	260
§ 7. Rejestry publiczne w obrocie nieruchomościami rolnymi (ewidencja gruntów i księgi wieczyste) (<i>Marek Stańko</i>).....	263
1. Zagadnienia wstępne.....	263
2. Kataster nieruchomości a ewidencja gruntów.....	264
3. Podstawowe zasady funkcjonowania ewidencji gruntów i budynków....	266
4. Księga wieczysta jako podstawa ustalenia stanu prawnego nieruchomości (w tym nieruchomości rolnych).....	269
5. Ewidencja gruntów i budynków a księgi wieczyste.....	271

Rozdział X

Formy prawne zmiany generacji *inter vivos* w rolnictwie

(<i>Roman Budzinowski</i>).....	273
§ 1. Ogólna charakterystyka.....	273
§ 2. Darowizna i dożywocie jako forma prawna zmiany generacji.....	277
§ 3. Umowa z następcą.....	280

Rozdział XI

Dziedziczenie gospodarstw rolnych (§ 1–10 *Zygmunt Truskiewicz*;

§ 11 i 12 <i>Elżbieta Kremer</i>).....	291
§ 1. Modele dziedziczenia gospodarstw rolnych.....	291
§ 2. Pojęcie spadkowego gospodarstwa rolnego i wkładu gruntowego.....	294
§ 3. Szczególny porządek dziedziczenia gospodarstw rolnych.....	296
§ 4. Dziedziczenie gospodarstwa rolnego przez osoby prawne.....	299

§ 5. Zapis gospodarstwa rolnego i roszczenie z tytułu zachowku ze spadku rolnego.....	299
§ 6. Zachowek ze spadku rolnego	300
§ 7. Dziedziczenie spadku rolnego przez obywatela państwa obcego i zapis gospodarstwa rolnego na jego rzecz	300
§ 8. Wpływ ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego na dziedziczenie nieruchomości rolnych i gospodarstw rolnych	302
§ 9. Szczególne przepisy proceduralne dotyczące ustalania praw do spadku rolnego.....	303
§ 10. Roszczenie o zwrot gospodarstwa rolnego odziedziczonego przez Skarb Państwa	304
§ 11. Dział spadku obejmującego gospodarstwo rolne lub wkład gruntowy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej.....	305
§ 12. Odpowiedzialność spadkobiercy za długi związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego	308

Rozdział XII

Dzierżawa gruntów rolnych (<i>Aleksander Lichorowicz, Paweł Blajer</i>)	311
§ 1. Ewolucja modelu dzierżawy rolniczej w krajach Europy Zachodniej	311
§ 2. Ewolucja polskiej regulacji dzierżaw rolnych	314
§ 3. Dzierżawa gruntów rolnych według Kodeksu cywilnego oraz ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.....	317
§ 4. Szczególna regulacja dzierżawy gruntów z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.....	327
§ 5. Uwagi końcowe	332

Rozdział XIII

Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa (<i>Stanisław Prutis, Rafał Michałowski</i>).....	333
§ 1. Pojęcie, funkcje i kierunki zagospodarowania Zasobu	333
1. Pojęcie Zasobu. Składniki mienia państwowego tworzące Zasób.....	333
2. Uprawnienia powiernicze Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa	335
3. Kierunki rozdysponowania Zasobu.....	335
§ 2. Struktury organizacyjno-produkcyjne rolniczego wykorzystania Zasobu	338
1. Spółka Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa	338
2. Administrowanie gospodarstwem rolnym Zasobu.....	339
§ 3. Sprzedaż państwowych nieruchomości rolnych.....	340
1. Tryby sprzedaży nieruchomości.....	340
2. Sprzedaż bez przetargu; pierwszeństwo w nabyciu nieruchomości.....	342
3. Charakter prawny pierwszeństwa	344
4. Sprzedaż w trybie przetargowym; rodzaje przetargów	345
5. Procedura przetargowa	349

6. Cena państwowych nieruchomości rolnych i inne postanowienia umowy sprzedaży	352
§ 4. Dzierżawa gruntów rolnych Zasobu	354
§ 5. Zamiana nieruchomości rolnych	354
1. Warunki dokonania zamiany nieruchomości	354
2. Procedura zamiany nieruchomości	356
§ 6. Przekazywanie nieruchomości w trwały zarząd	357
1. Konstrukcja prawna zarządu	357
2. Przekazanie w zarząd; wygaśnięcie zarządu	358

Część trzecia

KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI ROLNICZEJ

Rozdział XIV

Planowanie przestrzenne na obszarach wiejskich (<i>Teresa Kurowska</i>)	361
§ 1. Uwagi ogólne	361
§ 2. Polityka rozwoju	363
§ 3. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	364
§ 4. Plany zagospodarowania przestrzennego	366
§ 5. Planowanie przestrzenne a wykonywanie prawa własności nieruchomości	370

Rozdział XV

Ochrona gruntów rolnych (<i>Paweł Czechowski, Konrad Marciniuk</i>)	377
§ 1. Uwagi wprowadzające	377
§ 2. Przedmiot ochrony	380
§ 3. Kierunki działań związanych z ochroną gruntów rolnych. Ochrona ilościowa i jakościowa	381
§ 4. Reglamentacja zmian przeznaczenia gruntu rolnego na cele nierolne	381
§ 5. Wyłączenie gruntu z produkcji rolnej	384
§ 6. Zapobieganie degradacji gleb	386
§ 7. Rekultywacja	387
§ 8. Finansowanie i kontrola działań ochronnych	387

Rozdział XVI

Ochrona środowiska w zagospodarowaniu przestrzennym i przy realizacji inwestycji (<i>Bartosz Rakoczy</i>)	389
§ 1. Uwagi wstępne	389
§ 2. Zapobieganie szkodom w środowisku i ich naprawa	390

Rozdział XVII

Scalanie i wymiana gruntów (<i>Andrzej Zieliński</i>).....	399
§ 1. Uwagi ogólne. Ewolucja ustawodawstwa	399
§ 2. Pojęcie scalania	401
§ 3. Wszczęcie postępowania.....	402
1. Wdrożenie postępowania scaleniowego	402
2. Podjęcie wymiany	403
§ 4. Przedmiot postępowania	403
§ 5. Uczestnicy postępowania	404
§ 6. Szacunek gruntów	405
§ 7. Projekt scalenia (wymiany). Decyzja o zatwierdzeniu projektu.....	407
§ 8. Wykonanie decyzji o zatwierdzeniu projektu scalenia (wymiany).....	408
§ 9. Koszty postępowania.....	410

Część czwarta**PRODUCENT ROLNY****Rozdział XVIII****Formy organizacyjno-prawne współdziałania producentów rolnych**

(<i>Stanisław Prutis</i>)	413
§ 1. Zespołowe formy gospodarowania	413
1. Proste formy kooperacji w rolnictwie.....	413
2. Strukturalne formy zespołowego gospodarowania	414
§ 2. Model organizacyjno-prawny rolniczej spółdzielni produkcyjnej	414
1. Rodzaje spółdzielni produkcji rolnej	414
2. Statut rolniczej spółdzielni produkcyjnej.....	415
3. Majątek spółdzielni; wkłady i udziały.....	416
4. Zasady gospodarki finansowej spółdzielni	417
§ 3. Grupy producentów rolnych i ich związki.....	418
1. Grupy producentów jako forma gospodarowania	418
2. Akt założycielski grupy producentów.....	419
3. Rejestracja oraz nadzór nad działalnością grup.....	420
4. Związki grup producentów rolnych	421
5. Zakres pomocy finansowej udzielonej grupom producentów i tryb jej udzielania	421
§ 4. Spółki do zagospodarowania wspólnot gruntowych	423
1. Wspólnoty gruntowe jako relikty nadań własności gruntów.....	423
2. Charakter prawny wspólnoty gruntowej.....	423
3. Organizacja spółki do zagospodarowania wspólnoty.....	423

Rozdział XIX**Prawne formy zrzeszania się rolników i ich rola w reprezentowaniu**

interesów zawodowych (<i>Elżbieta Tomkiewicz</i>)	425
§ 1. Konstytucyjne podstawy wolności zrzeszania się rolników	425
§ 2. Prawne formy zrzeszania się rolników w polskim systemie prawnym	426
1. Katalog rolniczych organizacji zawodowych	426
2. Społeczno-zawodowe organizacje rolników	429
3. Związki zawodowe rolników indywidualnych	433
§ 3. Izby rolnicze jako forma samorządu rolniczego	434
§ 4. Rola ponadnarodowych organizacji rolników w kształtowaniu Wspólnej Polityki Rolnej	437

Rozdział XX

Ubezpieczenie społeczne rolników (<i>Błażej Wierzbowski</i>)	441
§ 1. Wprowadzenie	441
§ 2. Organizacja ubezpieczenia społecznego rolników	441
1. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	441
2. Rada Ubezpieczenia Społecznego Rolników	442
3. Fundusz Składowy Ubezpieczenia Społecznego Rolników	443
4. System orzecznictwa lekarskiego	443
5. Organy i instytucje współdziałające z Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	444
§ 3. Rodzaje ubezpieczeń	444
1. Ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie	444
2. Ubezpieczenie emerytalno-rentowe	445
§ 4. Zakres podmiotowy ubezpieczenia	446
1. Rolnik	446
2. Domownik	447
3. Ubezpieczeni w ubezpieczeniu wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim	448
4. Ubezpieczeni w ubezpieczeniu emerytalno-rentowym	448
5. Uzupełniający charakter ubezpieczenia społecznego rolników	449
§ 5. Ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie	451
1. Zakres ochrony ubezpieczeniowej	451
2. Pojęcie wypadku przy pracy rolniczej	452
3. Pojęcie rolniczej choroby zawodowej	453
4. Świadczenia	454
§ 6. Świadczenia z ubezpieczenia emerytalno-rentowego	454
1. Katalog świadczeń	454
2. Emerytura	455
3. Renta rolnicza	456
4. Renta rolnicza szkoleniowa	456

5. Renta rodzinna	457
6. Zasiłek pogrzebowy	457
7. Zasiłek macierzyński	458
8. Konstrukcja i zasady obliczania wysokości emerytury lub renty rolniczej	459
9. Częściowe zawieszenie wypłaty emerytury lub renty rolniczej	459
§ 7. Składka z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników	460
1. Składka w ubezpieczeniu wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim	460
2. Składka w ubezpieczeniu emerytalno-rentowym	461
3. Ściąganie składek i zabezpieczenie ich spłaty	461

Rozdział XXI

Ubezpieczenia majątkowe w rolnictwie (<i>Elżbieta Kremer</i>)	463
§ 1. Uwagi wstępne	463
§ 2. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego	464
§ 3. Ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych	468
§ 4. Ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich	470

Część piąta

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA W OBSZARZE ROLNICTWA I ŻYWNOCI

Rozdział XXII

Własność intelektualna w zakresie rolnictwa (<i>Małgorzata Korzycka</i>)	475
§ 1. Ochrona prawna odmian roślin; wyłączne prawo <i>sui generis</i>	475
1. Uwagi wprowadzające	475
2. Zakaz patentowania odmian roślin w europejskim porządku prawnym	476
§ 2. Główne założenia międzynarodowej Konwencji o ochronie nowych odmian roślin (Konwencja UPOV)	477
§ 3. Przesłanki przyznania wyłącznego prawa hodowcy	478
§ 4. Regulacja ochrony prawnej odmian roślin w Unii Europejskiej	480
§ 5. Relacja między twórcą i uprawnionym z tytułu wyłącznego prawa	480
§ 6. Patentowanie roślin i zwierząt – wynalazek biotechnologiczny	481

Rozdział XXIII

Własność intelektualna w zakresie żywności (<i>Małgorzata Korzycka</i>)	483
§ 1. Ochrona regionalnych produktów żywnościowych	483
1. Oznaczenia geograficzne w Prawie własności przemysłowej	483

2. Przyczyny objęcia ochroną oznaczeń żywności pochodzącej z określonych regionów w prawie Unii Europejskiej.....	484
§ 2. Rodzaje chronionych oznaczeń	485
§ 3. Zakres ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia	487

Część szósta RYNKI ROLNE

Rozdział XXIV

Europejskie rynki rolne (<i>Paweł Czechowski, Adam Niewiadomski</i>)	493
§ 1. Ukształtowanie się jednolitej wspólnej regulacji rynku	493
1. Zakres przedmiotowy regulacji	498
2. Mechanizmy interwencyjne	499
3. Prywatne przechowanie produktów rolnych.....	500
4. Kwotowanie (kontyngentowanie) produkcji rolnej	500
5. Program „Owoce i warzywa w szkole”	501
6. Program „Mleko w szkole”	501
7. Programy wsparcia dla niektórych sektorów	502
8. Normy handlowe oraz środki nadzwyczajne.....	502
9. Wspieranie organizacji producentów.....	503
10. Handel z państwami trzecimi.....	503
11. Reguły konkurencji	504
12. Uwagi końcowe	505
§ 2. Regulacje polskie stanowiące uzupełnienie regulacji europejskich dotyczące rynków rolnych.....	506

Rozdział XXV

Kontraktacja (<i>Bohdan Zdziennicki</i>)	511
---	-----

Część siódma INSTRUMENTY PRAWNOFINANSOWE W ROLNICTWIE

Rozdział XXVI

Płatności bezpośrednie (<i>Dorota Łobos-Kotowska, Jerzy Bieluk</i>)	519
§ 1. Systemy płatności bezpośrednich.....	519
§ 2. Rodzaje płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego.....	524
1. Jednolita płatność obszarowa (JPO).....	525
2. Płatność za zazielenienie.....	525
3. Płatność dla młodych rolników	526
4. Płatność dodatkowa (redystrybucyjna)	526
5. Płatności związane z produkcją.....	527
6. Przejściowe wsparcie krajowe	527

§ 3. Charakter prawny płatności.....	527
§ 4. Właściwość organów administracji w sprawach płatności bezpośrednich.....	529
§ 5. Zasady i tryb przyznawania rolnikom płatności	529
1. Charakter prawny postępowania w sprawie przyznania płatności bezpośrednich.....	529
2. Zasady postępowania w sprawie przyznania płatności.....	530
3. Wszczęcie postępowania w sprawie	531
4. Zmiana stron postępowania.....	531
5. Zakończenie postępowania i tryb zaskarżania decyzji	532
§ 6. Zasady przeprowadzania kontroli.....	533
§ 7. Wnioski	534

Rozdział XXVII

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	535
§ 1. Polityka rozwoju obszarów wiejskich (<i>Adam Niewiadomski</i>).....	535
1. Uwagi wstępne.....	535
2. Podstawy prawne polityki rozwoju obszarów wiejskich.....	537
3. Cele polityki rozwoju obszarów wiejskich	538
§ 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich jako podstawowy instrument polityki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce (<i>Paweł Wojciechowski</i>).....	538
1. Wstęp	538
2. Treść Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich	539
3. Tryb uchwalenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich	540
4. Charakter prawny Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich	540
5. Podmioty realizujące Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	541
6. Działania objęte Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich w Polsce....	543
7. Tryb i zasady ubiegania się o pomoc z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.....	544
§ 3. Wybrane działania (<i>Paulina Będźmirowska</i>).....	545
1. Modernizacja gospodarstw rolnych.....	545
2. Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne.....	547
3. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami.....	550

Rozdział XXVIII

Obciążenia podatkowe rolnictwa (<i>Jerzy Bieluk</i>)	555
§ 1. Podatek rolny.....	555
1. Zagadnienia wstępne.....	555
2. Obowiązek podatkowy w podatku rolnym.....	555
3. Przedmiot opodatkowania	556
4. Podstawa opodatkowania	557
§ 2. Podatek leśny.....	562

§ 3. Podatek od nieruchomości.....	564
§ 4. Podatek dochodowy	565
§ 5. Podatek od towarów i usług	568
§ 6. Podatek od spadków i darowizn.....	570
§ 7. Podatek od czynności cywilnoprawnych.....	572

Część ósma PRAWO ŻYWNOŚCIOWE

Rozdział XXIX

Prawo żywnościowe (<i>Małgorzata Korzycka, Paweł Wojciechowski</i>).....	577
§ 1. Prawo żywnościowe polskie i Unii Europejskiej.....	577
1. Uwagi ogólne	577
2. Ewolucja i zakres legislacji polskiej	578
3. Ewolucja i zakres prawa żywnościowego Unii Europejskiej	579
4. Cele i zasady publicznego i prywatnego prawa żywnościowego.....	581
5. Relacja żywnościowego prawa krajowego i żywnościowego prawa Unii Europejskiej	582
§ 2. Definicja żywności i niektórych jej postaci	583
1. Żywność.....	583
2. Suplement diety.....	584
3. Żywność rolnictwa ekologicznego.....	585
4. Żywność genetycznie zmodyfikowana	587
§ 3. Bezpieczeństwo żywności.....	589
1. Zakres i funkcje łańcucha żywnościowego.....	589
2. Niebezpieczny produkt żywnościowy. System Wczesnego Ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszy w Unii Europejskiej.....	591
3. Obowiązkowe systemy producenta żywności: HACCP, system identyfikowalności (<i>traceability</i>)	593
3.1. System HACCP	593
3.2. System identyfikowalności (<i>traceability</i>)	594
4. Dobrowolne systemy jakości produktu żywnościowego	595
§ 4. Odpowiedzialność administracyjna, karna i cywilna w prawie żywnościowym.....	597
1. Rodzaje odpowiedzialności	597
2. Unijny model sankcji w prawie żywnościowym	598
3. Odpowiedzialność cywilna	598
4. Odpowiedzialność karna	599
5. Odpowiedzialność administracyjna	599
6. Zbieg odpowiedzialności	600

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa

- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. poz. 483 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1257)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682)
- OPŻ – Ogólne Prawo Żywnościowe (rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 28.01.2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustalające procedury w sprawie bezpieczeństwa żywności, Dz.Urz. WE L 31, s. 1)
- p.o.ś. – ustawa z 27.04.2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2017 r. poz. 519 ze zm.)
- pr. bud. – ustawa z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2017 r. poz. 1332 ze zm.)
- pr. spółdz. – ustawa z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2017 r. poz. 1560 ze zm.)
- p.w.k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. poz. 94 ze zm.)
- TEWG (też traktat rzymski) – Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (1957)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 202 z 7.06.2016, s. 47)

Traktat Akcesyjny	–	Traktat między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczący przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej, podpisany w Atenach w dniu 16.04.2003 r. (Dz.U. z 2004 r. poz. 864)
Traktat z Lizbony	–	Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską podpisany w Lizbonie dnia 13.12.2007 r. (Dz.Urz. UE C 306, s. 1)
TUE	–	Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 202 z 7.06.2016, s. 13)
u.g.n.	–	ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2016 r. poz. 2147 ze zm.)
u.g.n.r.	–	ustawa z 19.10.1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 2016 r. poz. 1491 ze zm.)
u.k.u.r. z 2003 r.	–	ustawa z 11.04.2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 2052 ze zm.)
u.k.u.r. z 2015 r.	–	ustawa z 5.08.2015 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz.U. poz. 1433 ze zm.) – uchylona
u.k.w.h.	–	ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2017 r. poz. 1007)
u.p.b.	–	ustawa z 5.02.2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz.U. z 2017 r. poz. 278 ze zm.)
u.p.z.p.	–	ustawa z 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1073 ze zm.)
ustawa o KOWR	–	ustawa z 10.02.2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz.U. poz. 623)
ustawa OZE	–	ustawa z 20.02.2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2017 r. poz. 1148 ze zm.)
ustawa VAT	–	ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2017 r. poz. 1221)
u.u.s.r.	–	ustawa z 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2016 r. poz. 277 ze zm.)
u.w.s.n.	–	ustawa z 14.04.2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 585 ze zm.)

2. Pozostałe

ANR	-	Agencja Nieruchomości Rolnych
ARiMR	-	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
ARR	-	Agencja Rynku Rolnego
BPS	-	Basic Payment Scheme, System Płatności Podstawowej
EFRROW	-	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFTA	-	European Free Trade Association, Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu
EOG	-	Europejski Obszar Gospodarczy
GMO	-	żywność zmodyfikowana genetycznie
KOWR	-	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
KPP	-	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KRUS	-	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
KSOW	-	Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich
KSP	-	Krakowskie Studia Prawnicze
NSA	-	Naczelnny Sąd Administracyjny
ONW	-	obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania
OSNC	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSP	-	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	-	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK ZU	-	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy
OTK-A	-	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Seria A
OwSS	-	Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych
PGR	-	Państwowe Gospodarstwo Rolne
PiP	-	Państwo i Prawo
PKWN	-	Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego
PPR	-	Przegląd Prawa Rolnego
PROW	-	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PUG	-	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RM	-	Rada Ministrów
ROW	-	Rozwój Obszarów Wiejskich
RPEiS	-	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
r.s.p.	-	rolnicza spółdzielnia produkcyjna
SAPS	-	Single Area Payment Scheme, System Jednolitej Płatności Obszarowej
SN	-	Sąd Najwyższy
SP	-	Studia Prawnicze
s.p.r.	-	spółdzielnia produkcji rolnej
SPS	-	Single Payment Scheme, System Płatności Jednolitej
TK	-	Trybunał Konstytucyjny
TS	-	Trybunał Sprawiedliwości
WPR	-	Wspólna Polityka Rolna
WSA	-	wojewódzki sąd administracyjny
WTO	-	World Trade Organization, Światowa Organizacja Handlu
ZNUJ	-	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZUS	-	Zakład Ubezpieczeń Społecznych
ZWRSP	-	Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa

OD AUTORÓW

Książka, którą oddajemy do rąk Czytelników, jest podręcznikiem akademickim przeznaczonym dla studentów prawa i administracji. Zakres treściowy tej publikacji oraz jej układ tematyczny nawiązują do koncepcji wielokrotnie wznawianego podręcznika opracowanego pod kierunkiem nieobecnego już wśród nas Profesora Andrzeja Stelmachowskiego, który przez blisko cztery dekady był jego współautorem i redaktorem naukowym. Autorzy podręcznika reprezentujący wiodące ośrodki naukowe w Polsce są wieloletnimi współpracownikami Profesora Andrzeja Stelmachowskiego, zrzeszonymi w Polskim Stowarzyszeniu Prawników Agrarystów, z których to inicjatywy powstały poprzednie edycje tej książki.

Obecne wydanie podręcznika uwzględnia niezbędne zmiany związane z dostosowaniem prawa rolnego i żywnościowego do prawa Unii Europejskiej, jak również z rozwojem współczesnego polskiego prawa rolnego.

Przedstawiona w podręczniku problematyka stanowi odzwierciedlenie poglądów poszczególnych autorów.

redaktor naukowy prof. dr hab. Paweł Czechowski

Część pierwsza
WPROWADZENIE

Rozdział I

POJĘCIE I PRZEDMIOT PRAWA ROLNEGO

§ 1. Prawo rolne, jego przedmiot i definicja

 Przedmiotem prawa rolnego są stosunki społeczne w rolnictwie, a prawo rolne jest po prostu prawem rolnictwa. Takie wyrażenie określa wyraźnie przedmiot prawa rolnego od strony negatywnej – prawo to nie jest prawem ani przemysłu, ani handlu, ani usług. Odmienność rolnictwa (zwłaszcza tradycyjnego) od wymienionych tu sfer aktywności człowieka była i jest oczywista. Patrząc wszakże od strony pozytywnej, określenie prawa rolnego jako prawa rolnictwa nie prowadzi do jasnych ustaleń, gdy chodzi o doprecyzowanie jego przedmiotu i wyodrębnienie w systemie prawa. Jedną z przyczyn jest zmienność samego pojęcia rolnictwa – zarówno w ujęciu społeczno-ekonomicznym, jak i prawnym. 1

 Takie ogólne określenie przedmiotu prawa rolnego jest nadto **za szerokie** (stosunki społeczne w rolnictwie są także przedmiotem regulacji innych gałęzi prawa), a **jednocześnie za wąskie**, skoro ustawodawca rozszerza reżim „rolny” także na te dziedziny, które – same przez się – do rolnictwa nie należą. Z tego względu doktryna stara się określić przedmiot omawianej tu dziedziny prawa w sposób bardziej szczegółowy, odwołując się do wybranego aspektu rolnictwa i jego odzwierciedlenia w regulacji prawnej. Dążenie do sprecyzowania przedmiotu towarzyszyło rozwojowi nauki o prawie rolnym niemalże od jego narodzin, znajdowało wyraz w różnych koncepcjach dotyczących wyodrębnienia tej dziedziny prawa, ulegających zmianom wraz z rozwojem rolnictwa oraz ustawodawstwa. Można je najlepiej prześledzić na tle ewolucji prawa rolnego. 2

 Niewątpliwie prawo rolne nie może poszczycić się tak długą tradycją, jak np. prawo cywilne¹. Wprawdzie regulacja prawna rolnictwa występowała już nawet w antycznych porządkach prawnych, ale jej kształtowanie się nie jest równoznaczne z genezą prawa rolnego we współczesnym rozumieniu. Prawo to bowiem wyodrębniło

¹ A. Stelmachowski [w:] J. Selwa, A. Stelmachowski, *Prawo rolne*, Warszawa 1970, s. 9. Szerzej o genezie prawa rolnego zob. R. Budzinowski, *Problemy ogólne prawa rolnego. Przemiany podstaw legislacyjnych i koncepcji doktrynalnych*, Poznań 2008, s. 106 i n.

się dopiero na pewnym etapie rozwoju społeczeństwa, gospodarki i ustawodawstwa, gdy – wraz z rozwojem kapitalizmu – społeczeństwo przestało mieć wyłącznie charakter rolniczy. W Europie nastąpiło to w końcu XIX i na początku XX w., gdy ewidentne stały się różnice między rolnictwem a przemysłem i handlem, a rolnictwo – ze względu na cechy swoiste – wymagało specjalnej (czasem szczególnej) regulacji.

3 **Wyróżnia się dwa modele rozwoju prawa rolnego**². W **modelu romańskim** prawo to wywodzi się w większym stopniu z prawa cywilnego; widać tu przejście w regulowaniu spraw rolnych od prawa cywilnego (powszechnego) do prawa szczególnego w obrębie tej gałęzi prawa. W rezultacie doszło do wydzielenia prawa rolnego jako działu prawa cywilnego, regulacja administracyjna stosunków rolnych była zaś traktowana (jak np. we Włoszech) jedynie jako legislacja rolna. Z kolei w **modelu germańskim** rozwój legislacji rolnej związany jest z narastaniem ustawodawstwa specjalnego dotyczącego rolnictwa przede wszystkim w obszarze prawa administracyjnego. Były to akty prawne związane z realizacją reformy rolnej, uwłaszczenia czy osadnictwa, a także z zakresu różnych technicznych zagadnień produkcji rolnej oraz tzw. policji rolnej.

4 Jednakże dopiero **łączne ujęcie regulacji z zakresu prawa cywilnego oraz prawa administracyjnego dotyczących rolnictwa stało się impulsem do wyodrębnienia prawa rolnego**. Dzięki temu ta dziedzina prawa oddala się i wyróżnia od prawa cywilnego, a jednocześnie nie da się zamknąć w ramach prawa administracyjnego. Kodeksy cywilne z XIX w., oparte na indywidualistycznych założeniach, nie uwzględniały swoistości rolnictwa, nie były w stanie sprostać – z uwagi na rozwój stosunków kapitalistycznych – potrzebom tego działu gospodarki. Nowa regulacja o charakterze szczególnym nie traktowała już ziemi tylko jako przedmiot prawa własności, ale jako dobro produkcyjne, służące do prowadzenia działalności rolniczej. Również akty z zakresu prawa administracyjnego dotyczyły własności ziemi, ułatwiały dostęp do tego czynnika produkcji rolnej (np. w drodze reformy rolnej, osadnictwa czy uwłaszczenia).

Dlatego zasadnie mówi się o **agrarnych (gruntowych) korzeniach prawa rolnego**, skoncentrowanego na problematyce gruntowej, związanego zwłaszcza z kształtowaniem własności rolnej lub umów dotyczących korzystania z gruntów. Dominację tej problematyki tłumaczy ówczesny niski poziom rozwoju rolnictwa. Z uwagi na jego słabe wyposażenie techniczne ziemia była czynnikiem produkcji o dominującym znaczeniu ekonomicznym i społecznym. Wprawdzie i wówczas występowała regulacja dotycząca ochronnych czy technicznych aspektów produkcji rolnej, ale nie ona wyznaczała kolejne etapy ewolucji prawa rolnego jako dziedziny legislacji.

Dopiero wprowadzenie postępu technicznego spowodowało wzrost znaczenia innych czynników produkcji rolnej. Wskutek tego ekonomiczna rola maszyn i urządzeń dorów-

² O romańskim i germańskim modelu rozwoju prawa rolnego zob. A. Lichorowicz, *Pojęcie i przedmiot prawa rolnego* [w:] *Prawo rolne*, red. A. Stelmachowski, Warszawa 2009, s. 23.

nywała albo nawet przewyższała rolę samej ziemi. W rezultacie głównym przedmiotem zainteresowania ustawodawcy stała się problematyka rolniczej jednostki wytwórczej (gospodarstwa rolnego), a nie poszczególnych czynników produkcji rolnej (zwłaszcza ziemi). Wzrost ingerencji publicznej w sprawy rolnictwa po drugiej wojnie światowej, w tym realizacja Wspólnej Polityki Rolnej w krajach Unii Europejskiej, przyniosły znaczne rozszerzenie przedmiotu regulacji. Wyszła ona poza samą problematykę gruntową, objęła proces produkcji, a w końcu – jej rezultaty w postaci produktów rolnych. Zwieńczeniem tego procesu stała się dominacja regulacji dotyczących rynku rolnego.

Komercjalizacja rolnictwa wpłynęła na szerokie ujmowanie działalności rolniczej, wykraczającej poza samą działalność wytwórczą. Doprowadziła ona również do ekspansji nieprodukcyjnych funkcji rolnictwa (ekologicznych, zdrowotnych, terytorialnych), przyniosła przejście od ujmowania rozwoju tego działu gospodarki w izolacji do wiązania go z rozwojem innych działów gospodarki, a także z rozwojem obszarów wiejskich. Wspólna Polityka Rolna rozciągnęła przedmiot unijnej (dawniej: wspólnotowej) regulacji na kwestie ochrony środowiska w rolnictwie, zapewnienia bezpieczeństwa żywności i odpowiedniej jej jakości oraz na problematykę rozwoju obszarów wiejskich. **Jeśli dawna regulacja dotycząca rolnictwa pełniła funkcję ochronną względem tych, którzy uprawiali ziemię, to współczesna w coraz większym stopniu ochroną obejmuje również konsumentów.**

5

 Rozwojowi prawa rolnego jako dziedziny legislacji oraz rozbudowie przedmiotu regulacji towarzyszyły bardzo **liczne i zróżnicowane koncepcje jego wyodrębnienia** jako gałęzi w systemie prawa³. Zmierzały one do ustalenia jego przedmiotu (treści), aczkolwiek w niejednakowy sposób. Można je podzielić na dwie grupy. Pierwsza grupa obejmuje te, które opierają się na założeniu, że taki przedmiot da się w sposób wystarczający określić, i z reguły znajdują one syntetyczny wyraz w postaci klasycznej definicji poprzez bezpośrednie określenie przedmiotu prawa rolnego. Druga grupa koncepcji wychodzi od nie zawsze wyraźnie sformułowanego założenia, że taki przedmiot jest niezmiernie trudno precyzyjnie oznaczyć (także w postaci syntetycznej). Dlatego proponuje „rekonstrukcję systemu prawa rolnego” przez pośrednie wskazanie przedmiotu tej gałęzi prawa.

W doktrynie prawa rolnego państw Europy Zachodniej (także w nauce polskiej) dominują koncepcje mieszczące się w ramach pierwszej grupy. Ta dominacja wynika nie tylko z faktu, że w badaniach z reguły zakłada się istnienie (możliwego do wyraźnego określenia) przedmiotu rozważanej tu dziedziny prawa, lecz także z tego, że kryterium przedmiotowe jest niezwykle istotne w ustaleniu bardziej szczegółowej struktury

³ Szerzej o koncepcjach wyodrębnienia prawa rolnego w systemie prawa: R. Budzinowski, *Problemy ogólne...*, s. 174 i n.

Prawo rolne to kontynuacja znanego podręcznika wydawanego przez lata pod redakcją Profesora Andrzeja Stelmachowskiego.

Autorzy książki, zrzeszeni w Polskim Stowarzyszeniu Prawników Agrarystów (w sekcji Europejskiego Komitetu Prawa Rolnego w Paryżu), reprezentują: Instytut Nauk Prawnych PAN, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Uniwersytet Warszawski.

Książka w sposób kompleksowy przedstawia zagadnienia objęte zakresem prawa rolnego oraz ewolucję polskiego ustawodawstwa w tym zakresie. Obecne, czwarte wydanie zostało zaktualizowane oraz rozszerzone. Uwzględniono w nim m.in.:

- nowelizację ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego,
- ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa wraz z przepisami wprowadzającymi,
- nowelizację ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa,
- ustawę o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Modele rozwiązywania kluczowych problemów agrarnych w skali prawnoporównawczej oraz sposoby regulowania zagadnień praktycznych – m.in. kształtowanie ustroju rolnego, obrót nieruchomościami rolnymi, wsparcie rolnictwa ze środków Unii Europejskiej, systemy bezpieczeństwa i jakości produktów rolnych oraz żywnościowych – ukazano w krajowym porządku prawnym, z uwzględnieniem prawa unijnego.

Przyjęcie takiej konstrukcji sprawia, że podręcznik może być przydatny dla studentów prawa i administracji, jak również dla praktyków, pracowników administracji publicznej oraz samorządowej, a także służb prawnych stosujących prawo rolne. Przedstawiona w podręczniku problematyka stanowi odzwierciedlenie poglądów poszczególnych autorów.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

9788381077491 W04D01

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8107-749-1

9 788381 077491

CENA 79 Zł (W TYM 5% VAT)